

บทบาทของสื่อมวลชนกับการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทและละเมิดอำนาจศาล

ผศ.ดร.บุญญรัตน์ โสภณบัณฑิต

บทคัดย่อ

การนำเสนอข่าวของสื่อมวลชน มักมีความเสี่ยงต่อการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท อยู่เสมอ ด้วยเหตุนี้การนำเสนอข่าวจึงต้องมีความเข้าใจในการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างเสรีภาพ ในการสื่อสาร และเสรีภาพในความเป็นส่วนตัว จากการวิจัยพบว่าการนำเสนอข่าวจะไม่ต้องรับผิด เมื่อเป็นการนำเสนอข่าวสารโดยสุจริต ตีชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัย ของประชาชนย่อมกระทำ ตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 329 (3) ซึ่งจะเป็นเหตุยกเว้น ความผิดฐานหมิ่นประมาท หรือพิสูจน์ว่าข้อความที่ถูกกล่าวหาว่าหมิ่นประมาทนั้นเป็นความจริง และการพิสูจน์ความจริงจะเป็นประโยชน์กับส่วนรวม ก็จะไม่ต้องรับโทษ ตามประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา 330

ส่วนการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของสื่อมวลชน เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเสนอ ข่าวสารที่บางครั้งอาจ ไปกระทบต่อกระบวนการยุติธรรม ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ แพ่ง มาตรา 32(2) ดังนั้นวิธีเสนอข่าวสารที่จะไม่เป็นความผิดตามมาตรา นี้จะต้องเป็นการรายงาน ข่าว หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคดีอย่างเป็นกลาง เป็นธรรม ไม่ชี้นำสังคม

In general, the report from the media can cause a risk of breaking the law of defamation. Therefore, freedom of communication and privacy should be well balanced and clearly understood by the media in reporting the news. The research found that if the reporter expresses any opinion or statement in good faith by way of fair comment subjected to public criticism, he or she shall not be guilty of defamation. [According to Criminal Code section 329(3)] Or if the reporter can prove the imputation is true and such proof will be benefit to the public, he or she shall not be punished. (According to Criminal Code section 330)

With regard to offence of contempt of court, the report from the media could sometimes interferer to the administration of justice. This should be avoided by making an impartial and fair report or opinion concerning the case. [According to Criminal Procedure section 32(2)]

---

* อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ส่วนที่หนึ่ง บทบาทของสื่อมวลชนกับการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท

1 บทนำ

เสรีภาพของสื่อเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย เพื่อตรวจสอบการทำงานของรัฐ และนำเสนอข้อมูลให้ประชาชนใช้ประกอบการตัดสินใจทางการเมือง เสรีภาพของสื่อเป็นเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองในระดับสากลในฐานะที่เป็นสิทธิมนุษยชน ในขณะเดียวกัน การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวก็ย่อมเกิดขึ้นได้หากมีความจำเป็นที่จะต้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอื่นๆที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน

การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล เกียรติยศ ชื่อเสียง และความเป็นอยู่ส่วนตัวของปัจเจกชน ถือเป็นสิทธิมนุษยชนอย่างหนึ่งที่รัฐต่างๆจะต้องรับรองและคุ้มครอง ดังนั้นหากการเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนไปกระทบต่อชื่อเสียง เกียรติยศ และความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ก็ย่อมจะต้องได้รับการพิจารณาว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ โดยชั่งน้ำหนักระหว่างความจำเป็นในการคุ้มครองเสรีภาพของสื่อ กับความจำเป็นในการรักษาสิทธิส่วนบุคคล

กฎหมายเรื่องหมิ่นประมาทเป็นกฎหมายที่มีไว้เพื่อควบคุมการนำเสนอข่าวสารของสื่อ เพื่อไม่ให้กระทบต่อเกียรติยศ ชื่อเสียง ของผู้อื่น ซึ่งโดยหลักแล้วหากการนำเสนอข่าวสารดังกล่าวหากเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมก็จะได้รับความคุ้มครอง

ความผิดฐานหมิ่นประมาทตามกฎหมายอาญาเป็นการกระทำต่อบุคคลอื่น โดยไปใส่ความต่อบุคคลที่สาม คือเอาเรื่องของคนอื่นไปพูดให้อีกคนหนึ่งฟังคล้ายๆกับการนิทานนั่นเอง ผลเสียหายเกิดขึ้นเพราะบุคคลที่สามนั้นจะรู้สึกถูกลดคุณค่า ได้รับความเสียหาย และเกลียดชัง ผู้ที่ถูกหมิ่นประมาท ความผิดฐานหมิ่นประมาท ถือเป็นความผิดต่อชื่อเสียง กฎหมายถือว่ามนุษย์ทุกคนย่อมมีเกียรติอยู่ในตัวเอง ดังนั้นการที่มีผู้อื่นมาลบหลู่เกียรติของผู้ใดผู้หนึ่ง ย่อมทำให้ความยอมรับในตัวผู้ที่ถูกลบหลู่ลดน้อยถอยลง

สำหรับผู้ถูกหมิ่นประมาท อาจเป็นบุคคลที่ยังมีชีวิตอยู่ ไม่ว่าจะเป็เด็ก หรือผู้ใหญ่ แม้แต่คนวิกลจริตก็ไม่ใช่ว่าจะไร้เกียรติ¹ นอกจากนั้นผู้ที่ตายไปแล้วก็เป็นผู้ที่ทรงเกียรติเช่นเดียวกัน การละเมิดก็คือละเมิดเกียรติของผู้ตายขณะที่ยังมีชีวิตอยู่

2 หลักเกณฑ์ความรับผิดฐานหมิ่นประมาท

ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 326 ได้บัญญัติความผิดฐานหมิ่นประมาทดังนี้

¹ คณิต ฃ นคร, *กฎหมายอาญาภาคความผิด*, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527, หน้า 88

“ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ความรับผิดตามมาตรา 326 จะมื่อองค์ประกอบดังนี้

1. มีการใส่ความ
2. ผู้อื่น
3. ต่อบุคคลที่สาม
4. โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง
5. โดยเจตนา

1 การใส่ความ

การใส่ความมีความหมายต่างจากที่เข้าใจกันโดยทั่วไป คือไม่ได้เป็นการใส่ร้ายป้ายสี แต่เป็นการกล่าวยืนยันข้อเท็จจริงถึงบุคคลอื่น² ซึ่งโดยทั่วไปข้อเท็จจริงอันนี้ก็มักจะเป็นเรื่องที่เป็นเรื่องร้ายทำให้คนอื่นเสียหาย หลักการสำคัญอันหนึ่งที่จะต้องเข้าใจก็คือ เรื่องที่มีการกล่าวใส่ความกันนั้นจะเป็นเรื่องจริงหรือเท็จก็ไม่สำคัญ ถือเป็นกรใส่ความทั้งสิ้น เพียงแต่การกล่าวยืนยันในสิ่งที่เป็นความจริงอาจได้รับยกเว้นโทษตาม มาตรา 330 ข้อเท็จจริงที่มีการยืนยันนั้นอาจเป็นข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับพฤติกรรมภายนอก เช่นยืนยันว่านาย ก. ดีหัว นาย ข หรืออาจเป็นข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับจิตใจของผู้อื่นก็ได้ เช่น ยืนยันว่า นาย ก. เป็นคนชั่ว มีจิตใจทุจริตโดยทั่วไป คำว่า “ข้อเท็จจริง” จะต้องเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว ทั้งในอดีต หรือเกิดแล้วในปัจจุบันก็ได้ ถ้าเป็นเหตุการณ์ในอนาคตที่ยังยาวไกลถือเป็นเพียงคำทำนาย จะไม่ถือเป็นกรใส่ความ³ อย่างไรก็ตามถ้าเหตุการณ์ในอนาคตที่อาจอนุมานให้เห็นถึงปัจจุบันได้ ก็ถือเป็นกรใส่ความได้ เช่น พูดว่า พรุ่งนี้นาย ก. จะปล้นทรัพย์ ย่อมอนุมานได้ว่า นาย ก. มีเจตนาชั่วร้ายอยู่แล้วในปัจจุบัน ฉะนั้นกรมีเจตนาปล้นทรัพย์จึงเป็นการใส่ความ⁴

วิธีการใส่ความ อาจกระทำโดยวิธีใดก็ได้ เช่นกระทำด้วยวาจา ด้วยการเขียน วาดรูป ปั้นรูป ทำเครื่องหมายให้รู้ หรือแสดงกิริยาท่าทาง ก็เป็นการใส่ความได้ทั้งสิ้น ถ้าแปลความหมายเหล่านั้นได้

² หุุด แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 2-3, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523, หน้า 402

³ เรื่องเดียวกัน

⁴ คณิต ฌ นคร, เจริญธรรมที่ 63, หน้า 90

2 ผู้อื่น

การใส่ความผู้อื่นนั้น คำว่า “ผู้อื่น” อาจเป็นได้ทั้งบุคคลธรรมดา และนิติบุคคล บุคคลธรรมดาที่อาจจะเป็นการใส่ความบุคคลคนเดียวโดยเฉพาะเจาะจงตัวไปเลย หรือ หลายคน หรือใส่ความกลุ่มบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หมู่ใดหมู่หนึ่งเลยก็ได้ การใส่ความบุคคลที่อยู่รวมกัน เป็นกลุ่มบางครั้งก็ถือเป็นการหมิ่นประมาท แต่บางครั้งก็ไม่ถือเป็นการหมิ่นประมาท ซึ่งมีข้อพิจารณาดังนี้

ก. ถ้าใส่ความบุคคลทุกคนในกลุ่มนั้น เช่น ใส่ความข้าราชการทุกคน ในอำเภอหนึ่ง หรือพระภิกษุทุกรูปในวัดใดวัดหนึ่ง ก็เข้าลักษณะเป็นการใส่ความผู้อื่น และเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท⁵

คำพิพากษาฎีกาที่ 448/2489 จำเลยกล่าวต่อหน้าบุคคลว่า “พระวัดนี้ ดูหนัง พระวัดนี้เลวมาก ดูหนังบ้าง บ้าผู้หญิงบ้าง พระวัดนี้เลวที่สุด พระไม่มีศีล” พระในวัดที่ จำเลยกล่าวมีเพียง 6 รูป จำเลยมิได้กล่าวเจาะจงว่าเป็นพระรูปใด ดังนี้วินิจฉัยว่าถ้อยคำของจำเลย เป็นการหมิ่นประมาทพระภิกษุในวัดนั้นทุกรูป และมีอยู่เพียง 6 รูปเท่านั้น พระภิกษุรูปใดรูป หนึ่งย่อมร้องทุกข์ได้ เพราะเป็นผู้เสียหายผู้หนึ่ง

ข. ถ้าเป็นแต่ใส่ความบุคคลบางคนในกลุ่ม หรือ ในหมู่นั้น โดย ผู้กระทำไม่เจาะจงว่าเป็นบุคคลใด ย่อมไม่เข้าลักษณะเป็นการใส่ความ “ผู้อื่น” เช่น กล่าวลอยๆ ว่าข้าราชการในอำเภอ ก. รับสินบน หรือกล่าวว่าข้าราชการบางคนในอำเภอ ก. รับสินบน โดย ผู้ฟังไม่อาจทราบได้ว่าหมายถึงใครกันแน่ แต่ถ้ากล่าวถึงบุคคลบางคนเป็นพิธี แต่จริงๆ แล้วต้อง ผู้พูดต้องการเพ่งเล็งบุคคลใด คนเดียว หรือหลายคน เป็นการเฉพาะเจาะจง เช่น มีการกล่าว เพิ่มเติมทำให้รู้ว่าหมายถึงใครในกลุ่มนั้น เช่นนี้ก็เข้าลักษณะเป็นการใส่ความ “ผู้อื่น”⁶

คำพิพากษาฎีกาที่ 1628/2500 ลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ช่อง “ปรับ ทุกข์กับบรรณาธิการ” มีข้อความเป็นทำนองจดหมายจากราชฎรคำบลหนึ่งในท้องที่อำเภอซึ่ง หนังสือพิมพ์ฉบับนั้นตั้งสำนักงานอยู่ว่า มีข่าวว่ากำนันซึ่งเป็นผู้ต้องหาให้สินบนปลัดอำเภอ และ ปลัดอำเภอผู้สอบสวนรับสินบนช่วยเหลือกัน แม้ไม่ระบุชื่อ แต่ผู้อ่านรู้ได้ว่าหมายถึงใครก็เป็น หมิ่นประมาทได้

⁵ หยุต แสงอุทัย, เศรษฐศาสตร์ที่ 64, หน้า 403

⁶ เรื่องเดียวกัน

3 ต่อบุคคลที่สาม

หมายถึงมีการใส่ความต่อบุคคลอื่นที่มีชีวิตผู้ถูกใส่ความเอง บุคคลที่สามนี้จะต้องอยู่ในฐานะที่จะเข้าใจข้อความที่ใส่ความนั้น แต่ไม่จำเป็นจะต้องอยู่ต่อหน้าผู้ใส่ความ ถ้าบุคคลที่สามไม่สนใจการใส่ความ ทำให้ไม่รู้ว่ามีการใส่ความเรื่องอะไร ย่อมไม่ทำให้ผู้กระทำผิดผิด เพราะเป็นการใส่ความต่อบุคคลที่สามแล้ว⁷

4 โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง

หมายความว่า การใส่ความนั้นน่าจะทำให้ผู้ถูกใส่ความเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง คำว่า “น่าจะ” ก็แสดงความหมายอยู่ในตัวแล้วว่าผลร้ายจากการกระทำไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นแล้ว เพียงแต่น่าจะเกิดขึ้นก็เป็นความผิดตามมาตรานี้

อย่างไรจึงจะถือว่าเป็นการเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง จะต้องตีความตามความเข้าใจของวิญญูชนทั่วไป มิใช่ตีความตามความเห็นหรือการแปลความตามความเข้าใจของผู้กระทำผิด หรือผู้ถูกกระทำ ฉะนั้นผู้กระทำจะอ้างว่าผู้ถูกใส่ความชื่อเสียงดี ถึงจะใส่ความอย่างไรก็ไม่ทำให้เสียชื่อเสียง หรือถูกดูหมิ่นเกลียดชัง ย่อมฟังไม่ขึ้น เพราะอาจมีบางคนเชื่อและทำให้เสียชื่อเสียงได้⁸

คำว่า “ชื่อเสียง” น่าจะหมายถึงความเชื่อถือ ความยอมรับ หรือเกียรติซึ่งมนุษย์ทุกคนมีอยู่ เสียชื่อเสียงก็คือขาดการยอมรับ หรือเกียรติ ศักดิ์ศรีน้อยลงไป ถูกลดหลั่นให้ลดน้อยถอยลงจากที่เคยมีอยู่ “ถูกดูหมิ่น” หมายถึงการถูกเหยียดหยาม ถูกดูแคลน ในที่สุดก็ด้อยชื่อเสียงไปในตัว คำว่า “ถูกเกลียดชัง” หมายความว่าขาดการยอมรับนับถือเป็นที่น่ารังเกียจไม่ควรคบหาด้วย⁹

ตัวอย่างคำพิพากษาของศาลฎีกาที่ตัดสินว่าเป็นข้อความหมิ่นประมาท ทำให้ผู้อื่นเสียหาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 782/2524 จำเลยที่ 2 ได้ลงพิมพ์ข้อความในหนังสือพิมพ์บางกอกเดลิเมล์รายวันฉบับประจำวันที่ 25 กันยายน 2521 ฉบับแรก ในคอลัมภ์ดาวกระพริบในนามปากกาที่ใช้ชื่อ เฉียบ ชัยณรงค์ เป็นเจ้าของคอลัมภ์ มีข้อความเกี่ยวพัน และมุ่งหมายถึงตัวโจทก์ ซึ่งคนในวงการทั่วไปเรียกว่า เฉียบเฉียบ มีข้อความว่า “เช็กเอช เช็กแดง – แม้แต่เงินสามพันบาทของอ้ายเสี่ยป่ากามก็ยิ่งแดงมาแล้ว ดี. วัน. จันทร์สะอื้นให้ เฉียบ ชัยณรงค์ ไม่อยากจะเชื่อเมื่อก่อนยังเป็นจับกังไอ้เสี่ยจ่ายเช็กก็แดงเหมือนกัน ดำรวจตามไปจับ พี่แกโกยแนบไปกอดเมีย

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 404

⁸ เรื่องเดียวกัน

⁹ คณิต ณ นคร, เจริญธรรมที่ 63, หน้า 92

(เก่า) ำให้ด้วยความกลัว ทุกสั เรื่องของอายเลียบบรรลัย มีมากมายเป็นพะเรือ คนรักใคร่ชอบพอมันทั้งนั้น คอยส่งข่าวสภปรกให้ฟัง ไม่ว่างเว้นซักที เอ้อ กูละเมื่อ” ปัญหาที่ว่าข้อความดังกล่าวจะเป็นหมิ่นประมาทโจทก์หรือไม่ เห็นว่าข้อความที่ว่า “ไอ้เลียบ้ากาม” ก็คือ และที่ว่า “เมื่อก่อนยังเป็นจับกัง ไอ้เลียบ้ากามเช็ดสามพัน ก็ยังเค็งเหมือนกัน” ก็คือ มีความหมายทำให้ผู้อื่นที่ได้ยินได้ฟังเกิดความรู้สึกนึกคิดและเข้าใจต่อตัวโจทก์ว่า โจทก์เป็นคนมักมากในกามคุณ ผิดบุพชนทั่วไป เช็ดที่ออกจำนวนเพียง 3,000 บาท ก็ไม่มีเงิน ไม่ผิอะไรกับเมื่อครั้งยังเป็นกุลีหาเข้ากินคำ แสดงให้เห็นและเข้าใจไปได้ว่า โจทก์เป็นผู้มีความประพฤติไม่ดี ไม่ควรแก่การยกย่องสมาคม อันเป็นการใส่ความโจทก์โดยประการที่น่าจะทำให้โจทก์เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นเกลียดชัง โดยการโฆษณาด้วยเอกสารในเรื่องส่วนตัวไม่มีลักษณะไปในทำนองการดิชม อย่างเป็นทางการและเป็นธรรมดาตามวิสัย เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชน การกระทำของจำเลยที่สองจึงเป็นการหมิ่นประมาทโจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3316/2525 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า แม้การสร้างท่อประปาจะไม่ถูกแบบแปลน และไม่แล้วเสร็จภายในกำหนด แต่ข้อเท็จจริงก็ยังไม่ยุติว่ามีการทุจริตหรือไม่ ข้อความที่จำเลยที่ 1 เขียน และลงพิมพ์ในคอลัมภ์ “นามสีข้าง” ว่า “การสร้างท่อประปาที่สี่แยกคลองโพธิ์มันเลวเสียยิ่งกว่าเอาดินสร้างเสียอีก” “ดันเสือกเอาเสาไม้ค้ำมาต่อกันมัน ไม่ถูกหลักวิชาการ ตามแบบแล้วต้องเอาเสารองรับท่อที่ไม่ต่อมารองรับ แต่เมื่อต่อกันชู้ๆ เพราะมันแตกมันยึดกัน มันก็เป็นเช่นนี้ จะเถียงอีกไหมละท่านปลัดนักพัฒนา.....ผมไม่รู้จะเอาหน้าไปไว้ที่ไหน.....เพราะความเลวชาติของข้าราชการบางคน ทั้งแตกสั ทั้งยึด บ้านเมืองมันไม่ฉิบหายตอนนี้ ผมไม่รู้จะฉิบหายตอนไหน เรื่องรับเหมาก่อสร้างจี้ แย่งกันยังกับหมาเห็นอาม มันเพื่ออะไร มันก็เพื่อยึดหัวคิวบ้าง เข้าไปฮู้บ้าง แล้วมันก็ทุจริตโกงชาติ” “มันอะไรกันหรือ....ท่านปลัดพัฒนา...ท่านปลัดอำเภอ...ที่นี้ท่านจะไปโทษใครเล่า เมื่อน้ำลดตอมันไหล มันไหลออกมาแดงแจ้....” “เงินที่เคียวเข้าไป...ก็คายออกมาสร้างใหม่...หรือว่ายึดเพื่อลูกเพื่อเมียเป็นขี้ไปแล้ว.....เอาละสิ ใครโกงใครทุจริต.....เห็นหรือยังว่ามันผิคำพูดไม่ละ นี่แหละเลือกทำความระยำเอาไว้แม้ย่ำที่ศักดิ์สิทธิ์แห่งเมืองสุโขทัยกำลังลงโทษ....อย่างนี้ต้องเอาไปตัดหัวแข่งเจ็ดชั่วโคตรที่มันทุจริตถึงจะสาสม โอมพระสยามเทวาธิราช ขอท่านจงอย่าปราณีไอ้และอีที่คิดมิชอบต่อแผ่นดิน คคนในช่องอในกระดุก ไอ้พวกน้อราษฎ์บังหลวง....” หมายความว่าโจทก์เป็นข้าราชการที่เลว คคนในช่องอในกระดุก น้อราษฎ์บังหลวง ทุจริตโกงกินในการสร้างท่อประปาเป็นเหตุให้บ้านเมืองฉิบหายพร้อมกับสาปแช่งโจทก์ ข้อความดังกล่าวเป็นการใส่ความโจทก์ต่อผู้อ่านหนังสือพิมพ์ชาวสยามซึ่งเป็นบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้โจทก์เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ทั้งถือไม่ได้ว่าเป็นการเสนอข้อความโดยสุจริต ดิชมด้วยความเป็นธรรม

อันเป็นวิสัยของหนังสือพิมพ์ที่จะพึงกระทำ หรือเป็นการลงข่าวตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ข่าวและบทความที่จำเลยที่ 1 เขียนดังกล่าวจึงเป็นการหมิ่นประมาท และละเมิดต่อโจทก์

5 โดยเจตนา

คือผู้กระทำจะต้องมีเจตนาที่จะกล่าวข้อความที่เกี่ยวกับบุคคลอื่น กล่าวคือ รู้ว่าข้อความที่ตนกล่าวนั้นน่าจะทำให้ผู้ถูกระทำเสียชื่อเสียง หรือถูกดูหมิ่นเกลียดชัง และในขณะเดียวกันก็ประสงค์ต่อผล คือต้องการให้ผู้ถูกระทำเสียชื่อเสียง หรือเล็งเห็นได้ว่าการกระทำของตนจะทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง ถ้าผู้กระทำมิได้มีประสงค์จะให้การกระทำของตนทำให้ผู้อื่นเสียหายก็ไม่มี ความผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 410/2510 ศาลฎีกาโดยที่ประชุมใหญ่เห็นว่า จำเลยถูกอ้าง และหมายเรียกมาเป็นพยาน จำเลยถูกนายเทพคู่ความซักถามว่า ได้ปลุกปล้ำโจทก์หรือไม่ พยาน ไม่เต็มใจตอบเพราะเกรงว่าคำตอบของพยานอาจทำให้พยานถูกฟ้องคดีอาญา แต่ศาลสั่งให้พยาน ตอบ จึงตอบไปว่าได้เสียกัน อันเป็นการตอบตามประเด็นที่คู่ความซักถาม ตอบไปตามหน้าที่ ของพยาน โดยมีได้เป็นการกระทำนอกเหนือหน้าที่พยานแต่อย่างใด ทั้งไม่มีเจตนาตอบเพื่อหมิ่น ประมาท โจทก์จึงไม่มีความผิดดังฟ้อง

หมายเหตุ ศาสตราจารย์ หยุต แสงอุทัย ได้ให้ความเห็นว่าคำพิพากษาศาลฎีกานี้ควรถือว่า พยานมีอำนาจเบิกความตามความสัจจริงได้มากกว่า¹⁰

3 หมิ่นประมาทโดยการโฆษณา

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 328 บัญญัติว่า “ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาท ได้กระทำโดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏไม่ว่าด้วยวิธีใดๆ แผ่นเสียงหรือสิ่งบันทึกเสียง บันทึกภาพ หรือบันทึกอักษร กระทำโดยการกระจายเสียง หรือการกระจายภาพ หรือโดยกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่น ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท

ตามที่ได้อธิบายข้างต้นแล้วว่า มาตรา 326 เป็นกฎหมายแม่บทของความผิดฐานหมิ่น ประมาท ดังนั้นเมื่อมาตรา 328 บัญญัติว่า “ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาท ได้กระทำลง.....” ก็หมายความว่ามีการทำความผิดครบองค์ประกอบของการหมิ่นประมาทตามมาตรา 326 มา เรียบร้อยแล้ว เพียงแต่การกระทำดังกล่าวเป็นการทำโดยการโฆษณา ทำให้บุคคลที่สามทราบ ข้อความที่มีการใส่ความได้ง่ายขึ้น และจำนวนมากขึ้น ความเสียหายก็เกิดขึ้นได้เร็ว และ

¹⁰ หยุต แสงอุทัย, เจริญธรรมที่ 64, หน้า 408

กว้างขวางขึ้น ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษสูงกว่าการหมิ่นประมาทธรรมดาตามมาตรา 326 กล่าวง่าย ๆ ก็คือว่า มาตรา 328 เป็นเหตุเพิ่มโทษของมาตรา 326 นั่นเอง หรือทำให้ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 326 ต้องรับโทษหนักขึ้น โดยทั่วไปแล้วเมื่อสื่อมวลชนใช้สื่อชนิดใดชนิดหนึ่ง (เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์) เป็นเครื่องมือในการหมิ่นประมาทผู้อื่นก็ จะมีความผิดตามมาตรา 328 เพราะเป็นการหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา

4 เหตุยกเว้นความผิดฐานหมิ่นประมาท

ความผิดฐานหมิ่นประมาทนั้นมีขึ้นเพื่อคุ้มครองไม่ให้มีการใส่ความกัน หรือนินทากันจนเกิดความวุ่นวายในสังคม ด้านหนึ่งก็คือการคุ้มครองสิทธิในชื่อเสียงเกียรติยศ และความเป็น ส่วนตัวของบุคคล อย่างไรก็ตามเมื่อสังคมเปลี่ยนไปประชาชนมีการสื่อสารกันด้วยวิธีต่าง ๆ มากขึ้น การตรวจสอบรัฐบาลมีมากขึ้น สื่อมวลชนก็มีความสำคัญมากขึ้นเพราะจะต้องทำหน้าที่ ตรวจสอบการทำงานของคนในรัฐบาลเพื่อนำเสนอให้ประชาชนทราบ ซึ่งการทำงานดังกล่าวก็ จะต้องมีการเสรีภาพของสื่อเช่นเดียวกัน ดังนั้นกฎหมายเรื่องหมิ่นประมาทจึงไม่สามารถจะบัญญัติขึ้น เพื่อคุ้มครองสิทธิในชื่อเสียงของปัจเจกบุคคลเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องบัญญัติคุ้มครอง ผลประโยชน์ส่วนรวมของคนในสังคมด้วย เช่นการขุดคุ้ยเรื่องส่วนตัวบางเรื่องของคนในคณะ รัฐบาลบางครั้งก็จะมีผลดีกับประชาชน หรือการวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของเจ้าหน้าที่ ด้วย เหตุนี้จึงมีการยกเว้นความผิดว่าการกระทำบางอย่างแม้จะมีลักษณะเป็นการกล่าวให้ผู้อื่นเสียหาย แต่ก็จะได้รับการยกเว้นไม่ถือว่าเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท

มาตรา 329 บัญญัติว่า

“ ผู้ใดแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริต

(1) เพื่อความชอบธรรม ป้องกันตน หรือป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตามคลอง ธรรม

(2) ในฐานะเป็นเจ้าของพนักงานปฏิบัติการตามหน้าที่

(3) ดิชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ หรือ

(4) ในการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรมเรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยในศาล หรือในการ ประชุม

ผู้นั้นไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท”

หลักเกณฑ์ตามมาตรา¹¹ จะต้องได้ความในเบื้องต้นก่อนว่าผู้กระทำได้กระทำไปโดยสุจริต คือผู้กระทำเชื่อโดยสุจริตว่าข้อความที่ตนเองกล่าว หรือยืนยันนั้นเป็นความจริง¹¹ และ การกล่าว หรือแสดงความคิดเห็นของตนนั้น เข้าลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งตามอนุมาตรา 1-4 ในที่นี้จะ ขออธิบายเฉพาะ (1),(3) และ (4)

(1) เพื่อความชอบธรรม ป้องกันตน หรือป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตาม
คลองธรรม

“ความชอบธรรม” คือการกระทำไปตามความคิดเห็นที่ถูกต้องตามความคิดของคนทั่วไป คือเป็นการแสดงว่าผู้กล่าวเป็นฝ่ายถูก¹² เช่น มีผู้กล่าวว่านาย ก. ลักทรัพย์ นาย ก. กล่าวว่า น่าจะเป็นนาย ข. ที่เป็นคนลักทรัพย์เพราะนาย ข. อยู่ในห้องด้วยและอยู่เป็นคนสุดท้าย คำพูดของนาย ก. โดยหลักแล้วเป็นการหมิ่นประมาทแต่เป็นการกล่าวเพื่อความชอบธรรม คือแสดงว่า ก. เป็นฝ่ายถูก ก. ก็มีอำนาจกล่าวได้¹³

คำว่า “เพื่อป้องกันตน” ได้แก่ป้องกันไม่ให้มีความเสื่อมเสียหรือความเสียหายเกิดกับตน เช่น นาย ก. สงสัยว่านาย ข. จะมาทำร้าย จึงบอกคนในบ้านให้ช่วยระวัง เพราะมีเหตุอันควรสงสัยนาย ข. การกล่าวเช่นนี้แม้จะทำให้ ข. เสียชื่อเสียง แต่ก็มีอำนาจทำได้เพราะนาย ก. กล่าวเพื่อป้องกันตนเองแม้ภัยอันตรายจะยังไม่ชัดเจน หรืออยู่ห่างไกลก็ตาม¹⁴

คำว่า “ป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตามทำนองคลองธรรม” ส่วนได้เสียในที่นี้มีความหมายกว้างมาก อะไรที่เป็นส่วนได้เสียของเราไม่ว่าจะทาง เศรษฐกิจ ชื่อเสียง ฯลฯ เรามีสิทธิที่จะกล่าว หรือแสดงความคิดเห็นเพื่อปกป้องส่วนได้เสียเหล่านั้นได้หมด คำว่า “คลองธรรม” หมายถึงความถูกต้องตามความนึกคิดของวิญญูชนทั่วไป ไม่ถึงกับจะต้องเป็นประโยชน์ที่กฎหมายรับรองให้จริงๆเท่านั้น เช่น นาย ก. ทราบว่า นาย ข. ทำงานบกพร่องในบริษัทอื่น และกำลังจะมาสักระงานที่บริษัทของ นาย ก. นาย ข. จึงบอกกับฝ่ายบุคคลของตนว่าให้ระวังอย่ารับนาย ข. มาทำงานเพราะเป็นคนทำงานบกพร่อง กรณีนี้ถือว่านาย ก. กล่าวเพื่อปกป้องส่วนได้เสียของตน แม้จะทำให้ นาย ข. เสียชื่อเสียง ก็ไม่ผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2195/2521 หนังสือพิมพ์ลงรูปจำเลยซึ่งเป็น
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรวมอยู่ในพวกอาชญากร ทำให้เข้าใจว่าเป็นบุคคลประเภท

¹¹ คณิต ฅ นคร, เจริญธรรมที่ 63, หน้า 93

¹² หยุต แสงอุทัย, เจริญธรรมที่ 64, หน้า 412

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 413

¹⁴ เรื่องเดียวกัน

เดียวกัน จำเลยจึงตอบโต้กล่าวว่าโจทก์เป็นบรรณาธิการเลวทราม จิตใจต่ำมาก ถือได้ว่าจำเลยกล่าวโดยสุจริต ด้วยความชอบธรรมป้องกันตน หรือป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตามคลองธรรม จำเลยไม่ผิดฐานหมิ่นประมาท ตามมาตรา 329 (1)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 613/2532 จำเลยให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ว่า “การที่อัยการเขต 8 (โจทก์) สั่งกลับคำสั่งของอัยการจังหวัดไม่ให้ฟ้องนายโสภณ กิจประสาน เป็นคำสั่งที่ไม่ชอบกฎหมาย หากก่อให้เกิดบรรทัดฐานเช่นนี้ จะทำให้เกิดการทุจริตกันอย่างใหญ่โต....” และกล่าวต่อไปว่าจำเลยจะสอบสวนกรมอัยการซึ่งทุกวันนี้ละอะจนไม่น่าจะปล่อยปละละเลยอีกต่อไป และเรื่องที่อัยการเขต 8 สั่งไม่ฟ้องนายโสภณนั้นจำเลยจะจัดการสะสางทั้งตัวเล็ก ตัวใหญ่ และว่า จำเลยรู้ว่ามีกรรับเงินรับทอง การสัมภาษณ์ดังกล่าวเป็นการให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับกรณีที่โจทก์สั่งไม่ฟ้องนายโสภณ กิจประสาน แม้โจทก์จะอ้างว่ามีอำนาจสั่งไม่ฟ้องนายโสภณ แต่การสั่งไม่ฟ้องมีพฤติการณ์ที่ทำให้น่าสงสัยหลายประการ และจำเลยเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยในขณะนั้น และเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้รับการร้องเรียนจากภริยาและมารดาผู้ตายว่า การที่โจทก์มีคำสั่งดังกล่าวเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย จำเลยเห็นว่าพฤติการณ์ในการสั่งไม่ฟ้องเป็นที่น่าสงสัยว่าจะเป็นการไม่ชอบ ประกอบกับเป็นคดีที่มีอิทธิพลซึ่งประชาชน รวมทั้งสื่อมวลชนให้ความสนใจ เมื่อผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ไปสัมภาษณ์จำเลย จำเลยก็ให้สัมภาษณ์ไปตามความคิดเห็นของตน แม้ถ้อยคำที่ใช้จะรุนแรงอยู่บ้าง แต่ก็เห็นได้ว่าได้แสดงความคิดเห็นโดยสุจริต และติชมด้วยความเป็นธรรม อันเป็นวิสัยของจำเลยในฐานะที่เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่บำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชน และในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพึงกระทำเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม จึงไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท และคูหมิ่นเจ้าพนักงานตามที่โจทก์ฟ้อง

(3) ติชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ

การอยู่ร่วมกันในสังคมไม่ว่าจะทำกิจกรรมอะไร ย่อมจะต้องมีการติชมกันเกิดขึ้นได้ซึ่งอาจจะเป็นการติชมการทำงานของบุคคลอื่น เช่นนักการเมือง เป็นต้น ซึ่งถ้ามองให้ดีๆก็จะเห็นว่าถ้าประชาชนในสังคมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ติชม การทำงานของรัฐได้มากก็ย่อมจะเป็นการรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของคนในสังคมได้มากไปในเวลาเดียวกัน ประชาชนสามารถรู้ข้อมูลการทำงานของรัฐบาลเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจได้ว่าจะเลือกบุคคลนั้นมาเป็นผู้แทนของตนหรือไม่ แต่ที่สำคัญก็คือการติชมนั้นจะต้องเป็นการติชมด้วยใจเป็น

ธรรม ตามวิสัยที่ประชาชนทั่วไปกระทำกัน ไม่ใช่จงใจกล่าวให้คนอื่นเสียหาย หรือแกล้งแสดงความคิดเห็นเพื่อหาเรื่อง หรือมีสิ่งอื่นแอบแฝงอยู่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3283/2537 จำเลยเป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์เสียงทักษิณ ได้เขียนข้อความลงในหนังสือพิมพ์ของจำเลยเป็นการวิจารณ์โดมอนด์คลับ ที่ทำการฝ่าฝืนกฎหมายปล่อยให้เด็กวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 20 ปี เข้าไปมั่วสุม และเขียนว่าเจ้าหน้าที่ถูกปิดหูปิดตา และกล่าวถึงเจ้าของกิจการโดมอนด์คลับว่าเป็นคนดีของสังคมกุ้เกิด ทำลายชื่อเสียงของตนเองโดยการมีรายได้จากกิจการที่สังคมไม่ยอมรับ ถ้ามีแต่คนดีแต่ชื่อ แล้วแอบแฝงคราบผู้ดีอยู่อย่างนี้มากมายอีกหน่อยคงหาคนดีระดับเมืองไม่ได้แน่ๆ แยะจริงๆ ศาลเห็นว่าข้อความที่จำเลยลง เป็นการแสดงความคิดเห็นโดยสุจริตด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ ตามมาตรา 392 (3) เนื่องจากเห็นพฤติกรรมการที่ผิดกฎหมายของโดมอนด์คลับ และต้องการให้ตำรวจกวาดขันมิให้มีการกระทำความผิดดังกล่าว

(4) การแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรม เรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยในศาล หรือในการประชุม

การแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรม หมายถึงแจ้งข่าวอย่างเป็นทางการ เป็นจริงตามเนื้อหาข่าว ตรงไปตรงมา ไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์ หรือเอนเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในข่าวนั้น ส่วนการดำเนินการอันเปิดเผยในศาล คือการดำเนินคดีของศาลซึ่งโดยปกติจะต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าคู่ความทั้งสองฝ่าย และประชาชนสามารถเข้าฟังได้ ถ้ามีการรายงานข่าวนั้นออกไปโดยปกติไม่ได้ชี้แนะโน้มน้าว ก็ย่อมจะได้รับความคุ้มครอง หรือแม้ในการประชุมซึ่งเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของบริษัท หรือนิติบุคคลใด การเปิดเผยสิ่งเหล่านี้อย่างเป็นทางการตรงไปตรงมา ก็ไม่มีความผิด

จริงๆ แล้วข้อความที่มีการแจ้งข่าวตามมาตรานี้ จะเป็นข้อความที่มีการเปิดเผยมาแล้วในในการพิจารณาของศาล ดังนั้นประชาชนหรือใครก็ตามที่เข้านั่งฟังการพิจารณา ก็ย่อมจะนำไปเล่าต่อให้ผู้อื่นฟังได้ และสื่อมวลชนก็สามารถรายงานข่าวที่เกี่ยวกับการพิจารณาคดีในศาลได้ เพราะอาจเป็นคดีที่อยู่ในความสนใจของประชาชน เพียงแต่จะต้องเป็นการกล่าวหรือรายงานข่าวโดยสุจริต ห้ามชี้นำ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6483/2531 จำเลยฟ้องโจทก์เป็นคดีล้มละลาย โดยบรรยายในฟ้องว่าโจทก์เป็นคนมีหนี้สินล้นพ้นตัว ซึ่งจำเลยมีความจำเป็นจะต้องบรรยายฟ้องเช่นนั้นเพื่อให้ฟ้องไม่คลุมเครือ ถือได้ว่าเป็นข้อความที่ใช้ในกระบวนการพิจารณาคดีในศาลของกลุ่มเพื่อประโยชน์สำหรับคดีของตน จึงไม่ผิดฐานหมิ่นประมาท ตามมาตรา 331 ต่อมาจำเลยได้นำคำฟ้องดังกล่าวไปลงหนังสือพิมพ์ โดยมีรายละเอียดว่าโจทก์เป็นคนมีหนี้สินล้นพ้นตัว

เป็นหนี้ 3.5 ล้านบาท แต่ไม่ยอมชดใช้ ศาลฎีกาเห็นว่าข้อความที่ลงในหนังสือพิมพ์เป็นข้อความที่ตรงกับที่จำเลยบรรยายในคำฟ้องคดีล้มละลายที่จำเลยฟ้องโจทก์ ไม่มีข้อความอื่นนอกเหนือไปจากนั้น ซึ่งจะต่อให้เห็นว่าจำเลยมีเจตนาไม่สุจริต การที่หนังสือพิมพ์เสนอข้อความดังกล่าวจึงเป็นการรายงานข่าวเรื่องที่โจทก์ถูกฟ้องต่อศาลเป็นคดีล้มละลาย ถือได้ว่าเป็นการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรมเรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยในศาล จำเลยจึงได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 329 (4) ไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท

5 การยกเว้นโทษสำหรับความผิดฐานหมิ่นประมาท

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 330 บัญญัติว่า

“ในกรณีหมิ่นประมาท ถ้าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดพิสูจน์ได้ว่า ข้อที่กล่าวว่าเป็นหมิ่นประมาทนั้นเป็นความจริง ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ

แต่ห้ามมิให้พิสูจน์ ถ้าข้อความที่กล่าวว่าเป็นหมิ่นประมาทนั้นเป็นการใส่ความในเรื่องส่วนตัว และการพิสูจน์จะไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน”

มาตรา 330 วางหลักไว้ว่าถ้ามีการเอาความจริงไปพูด และพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริงก็ไม่ต้องรับโทษ แต่ไม่ใช่ว่าจะพิสูจน์กันได้ทุกเรื่อง เรื่องที่เป็นเรื่องส่วนตัวไม่เป็นประโยชน์กับผู้อื่นก็ห้ามการพิสูจน์ ผู้พูดก็ต้องรับผิดชอบเพราะทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง จะอ้างว่าเป็นเรื่องจริงไม่ได้ เช่นชายหญิงอยู่กินร่วมกันโดยยังไม่จดทะเบียนสมรส เป็นต้น

แต่ถ้าเป็นเรื่องที่มีประโยชน์ต่อส่วนรวม ก็ให้ผู้พูดพิสูจน์ได้ถ้าเป็นไปตามนั้นจริงๆ แม้จะทำผิดฐานหมิ่นประมาทก็ไม่ต้องรับโทษ เช่น นาย ก. เป็นเจ้าพนักงานที่มีพฤติกรรมชอบรีดไถประชาชน การพิสูจน์เรื่องดังกล่าวจะเป็นผลดีกับประชาชน ผู้พูดก็สามารถพิสูจน์ได้ ถ้าเป็นจริงตามนั้นก็ถือว่าผู้พูดผิดฐานหมิ่นประมาท แต่กฎหมายยกเว้นว่าไม่ต้องรับโทษ (กรณีของมาตรา 330 จะแตกต่างกับมาตรา 329 ที่กฎหมายถือว่าไม่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทเลย แต่มาตรา 330 นี้ถือว่าทำความผิดครบองค์ประกอบความผิดฐานหมิ่นประมาทหมดแล้ว แต่กฎหมายยกเว้นโทษให้ ดังนั้นผู้กระทำความผิดมีหน้าที่ที่จะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าสิ่งที่ตนใส่ความผู้อื่นนั้นเป็นความจริง และความจริงนั้นถ้ามีการเปิดเผยจะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ต่างกับมาตรา 329 ที่แม้ผู้กระทำจะไม่ได้ยกขึ้นขึ้นต่อสู้ ศาลก็สามารถยกขึ้นมาพิจารณาเองได้เลยว่าผู้ที่ใส่ความผู้อื่นทำไปโดยเข้าเงื่อนไขของมาตรา 329 หรือไม่ ถ้าเข้ามาตรา 329 ศาลก็ต้องยกฟ้องเพราะผู้กระทำมิได้ผิดฐานหมิ่นประมาทแต่ประการใดเลย)¹⁵

¹⁵ หยุด แสงอุทัย, เจริญธรรมที่ 64, หน้า 412

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1326/2514 จำเลยลงโฆษณาข้อความหมิ่นประมาทโจทก์ซึ่ง
เป็นเจ้าพนักงานตำรวจ ว่าการปฏิบัติหน้าที่จึงอย่าเห็นแก่เล็กแก่น้อย ข้อความนี้โจทก์นำสืบว่า
หมายความว่า ผู้เสียหายริบไถเงินทอง หรือรับสินบนจากผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติ
จรรยา และทำให้ผู้ฟังข่าวนี้เข้าใจว่าผู้เสียหายเรียกเงินจากผู้ขับรถเป็นการไม่ชอบด้วยหน้าที่ ศาล
ฎีกาเห็นว่าผู้เสียหายเป็นเจ้าพนักงานตำรวจมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยให้กับประชาชน
การที่ผู้เสียหายเรียกเงินจากประชาชนย่อมเป็นที่ประจักษ์ชัดว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิ
ชอบ การที่จำเลยหมิ่นประมาทผู้เสียหายดังกล่าวจึงมิใช่การใส่ความในเรื่องส่วนตัว เมื่อจำเลย
พิสูจน์ความจริงให้ประจักษ์ต่อศาลได้ ก็ย่อมจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชน ที่มีอาชีพหรือหน้าที่
เกี่ยวกับการขับขี่รถยนต์ในท้องถนน ที่จะไม่ถูกผู้เสียหายกระทำการดังกล่าวอีก จึงอนุญาตให้
จำเลยพิสูจน์ความจริงดังกล่าวได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2499/2526 จำเลยนำข้อความและรูปของโจทก์ไปลงใน
หนังสือพิมพ์รายวันว่า “ประกาศจับ โจทก์ ในข้อหาความผิดฐานข่มขืนกบฏทรัพย์ ผู้ใดพบเห็น
หรือชี้แนะได้ให้นำส่งสถานีตำรวจ” โดยปรากฏว่าขณะที่จำเลยลงโฆษณาดังกล่าว จำเลยก็ทราบ
อยู่แล้วว่าโจทก์รับราชการมีที่อยู่เป็นหลักแหล่งแน่นอน ซึ่งจำเลยสามารถนำเจ้าพนักงานไป
จับกุมโจทก์ได้อยู่แล้ว ไม่มีความจำเป็นต้องลงโฆษณาประกาศจับทางหนังสือพิมพ์ และ
ข้อความที่ลงโฆษณาก็ทำให้คนทั่วไปเข้าใจได้ว่าโจทก์เป็นคนทุจริต การกระทำของจำเลยจึงเป็น
การหมิ่นประมาทใส่ความผิดโดยประการที่น่าจะทำให้โจทก์เสียชื่อเสียง และเรื่องที่จำเลยลง
โฆษณาก็เป็นเรื่องส่วนตัว ไม่เป็นประโยชน์กับประชาชน การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิด
ตามมาตรา 328

ส่วนที่สอง สื่อมวลชนกับความรับผิดชอบละเมิดอำนาจศาล

1 บทนำ ความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนกับสถาบันศาล

ความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนกับสถาบันศาล จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกระบวนการยุติธรรม กล่าวคือการป้องกันไม่ให้เกิดการชี้นำคดีโดยสื่อ ในที่นี้จะขอยกคำกล่าวของผู้พิพากษาในศาลต่างประเทศคนหนึ่งดังนี้

“There has long been and there still is in this country a strong and generally held feeling that trial by newspaper is wrong and should be prevented.”¹⁶

ข้อความดังกล่าวมีความหมายว่าการพิจารณาพิพากษาคดีโดยหนังสือพิมพ์ถือเป็นสิ่งที่ผิดและควรได้รับการป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าว

หัวใจของแนวความคิดดังกล่าวก็คือถ้าหนังสือพิมพ์ลงข่าว หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดีของศาล อย่างไม่เป็นกลางก็อาจจะมีผลกระทบต่อคู่ความในคดี พยาน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับคดีทั้งหลาย อาจทำให้การพิจารณาคดีขาดความเป็นกลาง

2 กระบวนการยุติธรรมกับเสรีภาพของสื่อ

โดยหลักแล้ว การพิจารณาคดีของศาลในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยจะต้องกระทำโดยเปิดเผย (Open Justice) ใครจะเข้าฟังก็ได้ ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนเกิดความมั่นใจในกระบวนการยุติธรรม สำหรับสื่อมวลชนก็จะทำหน้าที่เสนอข่าวสารที่เกี่ยวกับคดีเพื่อรักษาผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวม (Public Interest) เช่นเสนอข่าวให้ประชาชนรู้ว่าใครคือผู้กระทำผิด หรือเป็นอาชญากร จะได้คอยระมัดระวังตัว สอดส่องดูแลชุมชนของตน

ในทางตรงกันข้าม การรักษากระบวนการยุติธรรมก็ต้องคำนึงถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของจำเลยโดยเฉพาะในคดีอาญาด้วยที่ให้ถือว่าบุคคลทุกคนเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดจริง ดังนั้นการเสนอข่าวสารของสื่อที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีของศาลจึงต้องมีความระมัดระวังเพราะถ้าเสนออย่างไม่เป็นกลางก็จะทำให้กระบวนการยุติธรรมขาดความยุติธรรมไป (Fair Trial) กลายเป็นการชี้นำสังคมให้ตัดสินไปก่อนเลยว่าใครเป็นผู้กระทำผิด

¹⁶ *Attorney General v Times Newspapers Limited*, (1974) AC 173 at 300, per Lord Reid

ซึ่งจะไปกระทบถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา¹⁷

การที่สื่อมวลชนเสนอข่าวที่ไม่เป็นกลางและไปกระทบต่อการบริหารกระบวนการยุติธรรมเช่นนี้จะเป็นความผิดฐาน ละเมิดอำนาจศาล (Contempt Of Court) หรืออาจอธิบายได้ง่ายๆว่าเป็นการละเมิดอำนาจของศาลซึ่งมีหน้าที่จะต้องรักษาความยุติธรรมนั่นเอง

ในปัจจุบันเรื่องดังกล่าวอาจจะไม่ค่อยได้รับความสำคัญในสังคมไทยเท่าไรนัก สังเกตได้ว่าคดีเรื่องละเมิดอำนาจศาลโดยการเสนอข่าวของสื่อมวลชน แทบจะไม่มีขึ้นสู่ศาลไทยเลย แต่สำหรับในต่างประเทศถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมาก และจะหามาตรการต่างๆที่จะรักษาความสมดุลย์ระหว่างเสรีภาพของสื่อในการเสนอข่าวสารเพื่อที่จะรักษาผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมกับการรักษากระบวนการยุติธรรมให้มีความยุติธรรมจริงๆ มีการตัดสินคดีโดยปราศจากอคติ โดยเฉพาะคดีที่มีการพิจารณาโดยลูกขุน เนื่องจากลูกขุนเป็นบุคคลธรรมดาที่ถูกคัดเลือกขึ้นมาเพื่อนั่งพิจารณาคดีอาญา ดังนั้นถ้าลูกขุนได้รับข่าวสารที่ไม่ดีเกี่ยวกับตัวจำเลยหลายๆ ก็จะเกิดอคติในการพิจารณาคดี¹⁸

3 ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของสื่อมวลชนในประเทศไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบภาคพื้นยุโรป หรือที่เรียกกันว่า ซีวิลลอว์ (Civil Law) ซึ่งการพิจารณาคดีอาญาจะไม่มีลูกขุนดังนั้นผลกระทบที่เกิดจากการเสนอข่าวของสื่อต่อรูปคดีอาญามีน้อยกว่าประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์ แบบสหรัฐ ออสเตรเลีย และอังกฤษ

โดยหลักแล้วประเทศไทยก็เหมือนกับประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยทั้งหลายที่ถือว่าการพิจารณาคดีจะต้องกระทำโดยเปิดเผย (Open Justice) เพื่อให้สาธารณชนตรวจสอบถึงการทำงานในกระบวนการยุติธรรมได้¹⁹ ในขณะเดียวกันกฎหมายก็อนุญาตให้มีการ

---

¹⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 39 วรรคสอง บัญญัติว่า “ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด

ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

¹⁸ M. Chesterman, “OJ and the Dingo How Media Publicity Relating to Criminal Cases Tried by Jury is Dealt With in Australia and America” (1997) 45 American Journal of Comparative Law, p. 109

¹⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 36 บัญญัติว่า “การนั่งพิจารณาคดีจะต้องกระทำในศาลต่อหน้าคู่ความที่มาศาล และโดยเปิดเผย”

พิจารณาคดีโดยไม่เปิดเผยได้ถ้าคดีนั้นเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์สาธารณะ หรือเพื่อความเหมาะสม²⁰ เช่นคดีเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ หรือบางคดีที่เกี่ยวข้องกับสิทธิส่วนบุคคล คดีครอบครัว หรือการฟ้องหย่า กฎหมายก็อนุญาตให้มีการพิจารณาลับได้ และมีคำสั่งห้ามเสนอข่าวเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใดๆของคดี ซึ่งในกรณีเช่นว่านี้ถ้าสื่อมวลชนฝ่าฝืนก็จะมีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลที่เกิดจากการกระทำของสื่อมวลชน บัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 32 และมาตรา 36 ซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

การกระทำความผิดของสื่อสิ่งพิมพ์ฐานละเมิดอำนาจศาลแยกพิจารณาได้ดังนี้

(1) เปิดเผยข้อเท็จจริงในคดีที่ศาลมีคำสั่งห้ามเปิดเผย

ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งห้ามการออกโฆษณาเสนอข่าวในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือมีคำสั่งให้พิจารณาคดีลับ เพื่อคุ้มครองสาธารณประโยชน์ เช่นคดีที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของรัฐ หรือคดีเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ถ้าสื่อมวลชนได้ออกข่าวเผยแพร่ข้อความอันเป็นการเปิดเผยข้อเท็จจริง หรือพฤติกรรมอื่นๆแห่งคดี หรือกระบวนพิจารณาใดๆแห่งคดี จะถือว่าสื่อมวลชนได้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล²¹

ความผิดในข้อนี้แยกพิจารณาได้สองกรณี คือ (1) เป็นเรื่องที่ศาลได้สั่งแล้วให้มีการพิจารณาคดีลับ (คือการพิจารณาลับที่ศาลสั่งโดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา

---

²⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา36 (2) (ก) บัญญัติว่า “ในคดีเรื่องใด เพื่อความเหมาะสม หรือเพื่อคุ้มครองสาธารณประโยชน์ ถ้าศาลเห็นสมควรจะห้ามมิให้มีการเปิดเผยซึ่งข้อเท็จจริง หรือพฤติกรรมต่างๆทั้งหมด หรือแต่บางส่วนแห่งคดี ซึ่งปรากฏจากคำคู่ความหรือคำแถลงการณ์ของคู่ความ หรือจากคำพยานหลักฐานที่ได้สืบมาแล้วศาลจะมีคำสั่งดังต่อไปนี้ก็ได้

(ก) ห้ามประชาชนมิให้เข้าฟังการพิจารณาคดีทั้งหมด หรือแต่บางส่วน แล้วดำเนินการพิจารณาคดีไปโดยไม่เปิดเผย

²¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 32 (1) บัญญัติว่า “ผู้ใดเป็นผู้ประพันธ์ บรรณาธิการ หรือผู้พิมพ์โฆษณาซึ่งหนังสือพิมพ์ หรือสิ่งพิมพ์อันออกโฆษณาต่อประชาชน ไม่ว่าบุคคลเหล่านั้นจะรู้ถึงซึ่งข้อความหรือการออกโฆษณาแห่งหนังสือพิมพ์ หรือสิ่งพิมพ์เช่นว่านั้นหรือไม่ ให้ถือว่าได้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในกรณีอย่างใดอย่างหนึ่งในสองอย่างดังจะกล่าวต่อไปนี้

(1) ไม่ว่าเวลาใดๆ ถ้าหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์เช่นว่านั้นได้กล่าวหรือแสดงไม่ว่าโดยวิธีใดๆ ซึ่งข้อความหรือความเห็นอันเป็นการเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพฤติกรรมอื่นๆ แห่งคดีหรือกระบวนพิจารณาใดๆ แห่งคดี ซึ่งเพื่อความเหมาะสมหรือเพื่อคุ้มครองสาธารณประโยชน์ ศาลได้มีคำสั่งห้ามการออกโฆษณาส่งเหล่านั้น ไม่ว่าโดยวิธีเพียงแต่สั่งให้พิจารณาโดยไม่เปิดเผย หรือโดยวิธีห้ามการออกโฆษณาโดยชัดแจ้ง

ความแพ่งมาตรา 36 นั้นเอง) แล้วสื่อมวลชนฝ่าฝืนนำเรื่องราวในคดีไปลงข่าวก็就会有ความผิดฐาน ละเมิดอำนาจศาล หรือ (2) ศาลอาจจะไม่ได้สั่งให้พิจารณาคดีลับ กล่าวคือให้ผู้คนเข้าฟังการ พิจารณาคดีได้ตามปกติ แต่ศาลได้มีคำสั่งห้ามไม่ให้มีการเผยแพร่ข่าว หรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดี นั้นๆ แต่สื่อมวลชนยังนำเรื่องราวในคดีไปเผยแพร่ กรณีนี้ก็就会有ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล เช่นกัน

(2) **เผยแพร่ข้อความ หรือแสดงความคิดเห็นที่จะกระทบกระบวนการณ์ยุติธรรม**

กรณีนี้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 32(2)²² บัญญัติความรับผิดชอบ ไว้กว้างๆ เช่นเดียวกับกฎหมายของต่างประเทศตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น โดยกฎหมายไทยวาง หลักไว้ว่าถ้าหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์ได้เผยแพร่ข้อความใดๆ หรือแสดงความคิดเห็นใดๆ โดย ประสงค์จะให้มื่อทธิพลเหนือศาล คู่ความ หรือพยาน ซึ่งอาจจะทำให้การพิจารณาคดีเสียความ ยุติธรรมไป จะมีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

ลักษณะการกระทำที่จะถือเป็นความผิด

ตัวอย่างของการกระทำที่จะถือเป็นความผิด เพราะทำให้กระบวนการณ์ยุติธรรมเสีย ไปได้แก่²³

ก เผยแพร่ข้อความไม่ตรงกับความเป็นจริง

ถ้าสื่อสิ่งพิมพ์ได้เผยแพร่ข้อเท็จจริงที่ผิดไปจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในคดี เช่น นาย ก. ถูกเรียกมาให้การในศาลในฐานะเป็นพยานของคดีฆ่าคนตาย แต่หนังสือพิมพ์ไปลงข่าว ว่า นาย ก. ถูกฟ้องเป็นจำเลยในข้อหาฆ่าคนตาย กรณีนี้ถือว่าเผยแพร่ข่าวผิดจากข้อเท็จจริงไปเลย

²² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 32 (2) บัญญัติว่า “ถ้าหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์ ได้กล่าวหรือ แสดงไม่ว่าโดยวิธีใดๆ ในระหว่างการพิจารณาแห่งคดีไปจนมีคำพิพากษาเป็นที่สุด ซึ่งข้อความหรือความเห็น โดยประสงค์จะให้มื่อทธิพลเหนือความรู้สึกรักของประชาชน หรือเหนือศาลหรือเหนือคู่ความหรือเหนือพยานแห่ง คดี ซึ่งพอเห็นได้ว่าจะทำให้การพิจารณาคดีเสียความยุติธรรมไป “

²³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 32 (2) ได้บัญญัติถึงตัวอย่างการกระทำที่จะมีผลทำให้การ พิจารณาคดีเสียความยุติธรรมไปดังนี้

ก เป็นการแสดงผิดจากข้อเท็จจริงแห่งคดี หรือ

ข เป็นรายงาน หรือย่อเรื่อง หรือวิภาค ซึ่งกระบวนพิจารณาแห่งคดีอย่างไม่เป็นกลาง และไม่ถูกต้อง หรือ

ค เป็นการวิภาคโดยไม่เป็นธรรม ซึ่งการดำเนินคดีของคู่ความ หรือคำพยานหลักฐาน หรือนิสัยความ ประพฤติของคู่ความ หรือพยาน รวมทั้งการแถลงข้อความอันเป็นการเสื่อมเสียต่อชื่อเสียงของคู่ความ หรือพยาน แม้ถึงว่าข้อความเหล่านั้นจะเป็นความจริง หรือ

ง เป็นการชักจูงให้เกิดมีคำพยานเท็จ

ข รายงานข่าว หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคดีอย่างไม่เป็นกลาง

สำหรับเรื่องนี้มีคดีที่น่าสนใจคือ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 990/2508 (ดูรายละเอียดของคดีนี้เพิ่มเติมได้ที่หน้า 88) จำเลยซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่ง ลงภาพโจทก์ และเขียนข้อความลงใต้ภาพของโจทก์ว่า “คนขายชาติ อดีตกำนันยี่ ตันยี่ คนไทยยอมเป็นลูกมือเขมร สืบราชการลับถูกตีแผ่ความผิดถึงกับเป็นลมกลางศาล” ข้อความในตอนนี้เป็นคนละตอนแยกออกต่างหากจากเนื้อข่าวที่กล่าวแล้วในตอนแรก และไม่ใช้เป็นการแจ้งข่าวเรื่องการดำเนินคดีอันเปิดเผยในศาล แต่เป็นถ้อยคำของหนังสือพิมพ์เอง ประชาชนผู้อ่านหนังสือพิมพ์เรื่องนี้เมื่อเห็นภาพของโจทก์ และคำอธิบายใต้ภาพของโจทก์ดังกล่าวนี้ ก็ย่อมจะเข้าใจได้ในทันทีว่า เป็นภาพของอดีตกำนันยี่ ตันยี่ ซึ่งเป็นคนขายชาติ เป็นคนไทยผู้ยอมเป็นลูกมือเขมรสืบราชการลับ ซึ่งไม่ตรงกับความเป็นจริง ความจริงโจทก์เพียงแต่ถูกฟ้องร้องต่อศาลในข้อหาว่ากระทำความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายนอกราชอาณาจักร ซึ่งขณะนั้นศาลกำลังพิจารณาอยู่ว่าโจทก์ได้กระทำความผิดตามที่ถูกฟ้องหรือไม่เท่านั้น โจทก์จะได้กระทำความผิดจริงดังที่ถูกฟ้องร้องหรือไม่ย่อมเป็นหน้าที่ของศาลที่จะชี้ขาด จำเลยหาสิทธิที่จะก้าวล่วงคำพิพากษาของศาล ว่าโจทก์คดีนี้ได้กระทำความผิดจริงดังที่ถูกฟ้องร้องนั้นแล้วหรือไม่ ฉะนั้นการลงข่าวเป็นการอธิบายภาพของโจทก์โดยแสดงความเห็นเสียเองว่าโจทก์เป็นคนขายชาติเป็นคนไทยผู้ยอมเป็นลูกมือเขมรจึงเป็นการใส่ความโจทก์ตามมาตรา 326 ประกอบกับมาตรา 328 (หมิ่นประมาทโดยการโฆษณา) ไม่ถือเป็นการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรม จำเลยจึงมีความผิด

คดีนี้โจทก์ถูกฟ้องขอหากระทำความผิดต่อความมั่นคงของรัฐ และคดีกำลังอยู่ระหว่างการพิจารณาคดีของศาล แต่หนังสือพิมพ์ไปลงภาพของโจทก์และบรรยายใต้ภาพทำนองว่าโจทก์เป็นคนขายชาติ กระทำความผิดจริงๆ ซึ่งถือเป็นการแทรกแซงกระบวนการยุติธรรม ศาลจึงตัดสินใจให้จำเลยมีความผิด แต่น่าสังเกตว่าในคดีนี้จำเลยถูกฟ้องขอหาหมิ่นประมาทโดยโจทก์เป็นผู้ฟ้อง คดีไม่ได้เกิดจากการฟ้องขอหาละเมิดอำนาจศาล ดังนั้นศาลจึงไม่ได้ก้าวล่วงไปยังความผิดฐานนี้ ซึ่งจริงๆแล้วศาลสามารถจะเปิดประเด็นในคดีนี้ได้เลยเพราะเป็นคดีที่เกี่ยวกับอำนาจของศาลโดยเฉพาะอยู่แล้ว

ค เสนอข่าวอย่างไม่เป็นธรรม เกี่ยวกับการดำเนินคดี และความประพฤติของผู้ที่เกี่ยวข้องในคดี

เป็นเรื่องที่มีการเสนอข่าว หรือแสดงความคิดเห็นอย่างไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการดำเนินคดีของคู่ความ (ผู้ที่เป็นโจทก์ และจำเลย) หรือคำพยานหลักฐานต่างๆ รวมทั้งการเสนอ

ข่าวที่จะมีผลกระทบต่อชื่อเสียง และความน่าเชื่อถือของคุณภาพ หรือพยาน เช่นลักษณะนิสัย หรือความประพฤติ เป็นต้น ถึงแม้ว่าข้อความเหล่านั้นจะเป็นความจริงก็ตาม

ง เป็นการชักจูงให้เกิดมีคำพยานเท็จ

กรณีนี้อาจเป็นเรื่องที่สื่อมวลชนลงข่าว โน้มน้ำวให้พยานเบิกความเท็จโดยอาจจะ เป็นไปได้ทั้งทางบวก และทางลบ เช่น นาย ก. เป็นผู้มีอิทธิพล ได้ถูกนาย ข. ฟ้องคดีข้อหาทำร้าย ร่างกายผู้อื่น ปรากฏว่าหนังสือพิมพ์บางฉบับอาจจะมีความสัมพันธ์เป็นพิเศษกับนาย ก. จึงลง ข่าวทำนองให้นาย ข. คิดถึงอนาคตให้ไกลๆ เพื่อจะได้ให้การไปในทำนองว่านาย ก. ไม่ใช่คนที่ทำ ร้ายตน

4 การลงโทษ

การกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลอาจเกิดได้ต่อหน้าศาล และลับหลังศาล ถ้าการกระทำนั้นได้กระทำต่อหน้าศาล ถือว่าเป็นการกระทำที่ประจักษ์ต่อหน้าศาลอยู่แล้ว ศาลจึง ลงโทษผู้นั้นได้ทันทีโดยไม่ต้องมีการไต่สวนก่อน ซึ่งจะผิดกับการพิจารณาคดีทั่วไปที่จะต้องมี ผู้เสียหายยื่นฟ้อง และต้องมีการไต่สวนก่อนที่จะมีคำพิพากษาลงโทษ

ถ้าการกระทำนั้นมิได้กระทำต่อหน้าศาล ศาลต้องทำการไต่สวนหาข้อเท็จจริงว่า การกระทำของผู้นั้นเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลหรือไม่

ส่วนโทษของการละเมิดอำนาจศาลมีดังนี้²⁴

1. ไล่ออกจากบริเวณศาล

โดยอาจไล่ออกชั่วคราวระยะเวลาที่พิจารณาคดี หรือภายในระยะเวลาตามที่ศาล เห็นสมควร และอาจเรียกให้ตำรวจช่วยจัดการก็ได้ หรือ

2. ลงโทษปรับ หรือจำคุก หรือทั้งจำทั้งปรับ

ศาลมีอำนาจสั่งให้จำคุกได้ไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 500 บาท

อนึ่ง ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งลงโทษ ผู้ที่ถูกลงโทษสามารถอุทธรณ์คำสั่งนั้นได้ ภายในเวลา 1 เดือนนับแต่วันที่ศาลสั่งลงโทษ (ตามมาตรา 228 (1)) และถ้าศาลอุทธรณ์พิพากษา ยืนตามคำสั่งของศาลชั้นต้น ผู้นั้นก็สามารถฎีกาได้อีก

²⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 33

ถ้าศาลชั้นต้นลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาล แต่ศาลอุทธรณ์พิพากษาให้ปล่อย
กรณีนี้ศาลชั้นต้นจะแจ้งคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ให้พนักงานอัยการทราบเพื่อพิจารณาว่าจะ
ฎีกาต่อไปหรือไม่²⁵

จากการศึกษากฎหมายของไทยจะเห็นว่ากฎหมายไทยมีบทบัญญัติที่จะลงโทษ
สื่อมวลชนในการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลไว้กว้างมาก และเป็นดุลยพินิจของศาลที่จะ
ลงโทษหรือไม่ ถึงแม้ว่าในปัจจุบันคดีดังกล่าวจะยังมีไม่มากนัก แต่ในอนาคตถ้าสังคมไทยให้
ความสำคัญกับ แนวความคิดเรื่อง “Fair Trial” กันมากขึ้น ก็อาจจะเกิดปัญหาการรักษาความสมดุลย์
ระหว่าง Freedom of Speech กับ Fair Trial ดังเช่นที่เป็นปัญหาอยู่ในต่างประเทศ

---

²⁵ พิพัฒน์ จักรางกูร, คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, ห้างหุ้นส่วนจำกัดพิมพ์อักษร, 2539, หน้า1135

ส่วนที่สาม บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1 จากการศึกษากฎหมายลักษณะความผิดฐานหมิ่นประมาท จะเห็นได้ว่ากฎหมายดังกล่าวมีขึ้นเพื่อคุ้มครองไม่ให้คนใส่ความกัน หรือนินทากันจนเกิดความวุ่นวายในสังคม ทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง จนเกิดความวุ่นวายในสังคม ข้อสังเกตที่สำคัญในเรื่องนี้ก็คือคำว่า “ใส่ความ” ไม่ได้หมายถึงการใส่ร้ายป้ายสี แต่เป็นการกล่าวยืนยันข้อเท็จจริงถึงบุคคลอื่น ซึ่งเรื่องราวที่กล่าวใส่ความกันนั้นจะเป็นเรื่องจริงหรือเท็จก็ไม่สำคัญ

วัตถุประสงค์ที่สำคัญอีกอันหนึ่งของกฎหมายเรื่องหมิ่นประมาทก็คือการรักษาคุณภาพในการคุ้มครองสิทธิในชื่อเสียงเกียรติยศ และความเป็นส่วนตัวของบุคคล กับการคุ้มครองเสรีภาพของสื่อในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยจะเกิดผลสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อสื่อมวลชนมีเสรีภาพอย่างเต็มที่ในการนำเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อคนส่วนรวมในสังคม เช่น การนำเสนอปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน หรือการวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของเจ้าหน้าที่

ด้วยเหตุนี้กฎหมายเรื่องหมิ่นประมาทจึงต้องกำหนดข้อยกเว้นความผิดเอาไว้เพื่อให้การกระทำบางอย่างแม้จะมีลักษณะเป็นการกล่าวให้ผู้อื่นเสียหาย แต่ก็ได้รับการยกเว้นไม่ถือว่าเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท ซึ่งข้อยกเว้นเหล่านี้ได้แก่

- 1 การแสดงความคิดเห็นโดยสุจริตเพื่อความชอบธรรม หรือป้องกันตน หรือป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตามคลองธรรม
- 2 การแสดงความคิดเห็นในฐานะเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติการตามหน้าที่
- 3 การแสดงความคิดเห็นที่เป็นการติชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ
- 4 ในการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรมเรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยในศาล หรือในการประชุม

มีข้อสังเกตว่าโดยปกติแล้วสื่อมวลชนมักจะสามารถอ้างข้อยกเว้นในข้อที่สามได้เสมอ เนื่องจากการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของสื่อมวลชนที่ไปกระทบต่อชื่อเสียงของบุคคลอื่น ถ้ามีลักษณะที่เป็นการติชมด้วยความเป็นธรรม ก็จะได้รับยกเว้นว่าไม่เป็นความผิด

นอกจากนั้นยังมีข้อยกเว้นโทษสำหรับความผิดฐานหมิ่นประมาท ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 330 กล่าวคือ ถ้าหากสื่อมวลชนสามารถพิสูจน์ได้ว่าข้อความที่หมิ่นประมาทนั้นเป็นความจริงและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ดังนั้นหากสื่อมวลชนถูกฟ้องร้องว่า

กระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท แต่หากสามารถพิสูจน์ความจริงได้ตามประมวล
กฎหมายอาญามาตรา 330 ก็จะไม่มีความผิด

2. จากการศึกษากฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของสื่อมวลชน พบว่าเจตนารมณ์ในการมีกฎหมายดังกล่าวก็เพื่อให้ประชาชนเกิดความมั่นใจในกระบวนการ ยุติธรรมทั้งระบบ กล่าวคือโดยหลักแล้วการพิจารณาคดีของศาลจะต้องกระทำโดยเปิดเผย (Open justice) โดยสื่อมวลชนจะทำหน้าที่เสนอข่าวสารที่เกี่ยวกับคดีเพื่อรักษาผลประโยชน์ของ ประชาชนส่วนรวมให้รู้ว่าใครคือผู้กระทำความผิด จะได้ช่วยกันระมัดระวังความปลอดภัย

ในทางตรงกันข้าม การรักษากระบวนการยุติธรรมก็ต้องคำนึงถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของ จำเลยโดยเฉพาะในคดีอาญาที่ถือว่าทุกคนเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดจริง ดังนั้น การนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีในศาลจึงต้องมีความระมัดระวัง เนื่องจากถ้ามีการเสนอข่าวสารอย่างไม่เป็นกลางก็จะทำให้กระบวนการยุติธรรมขาดความยุติธรรม ไป กลายเป็นการชี้นำสังคมให้ตัดสินว่าใครคือผู้กระทำความผิดก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษาว่าผิด จริง

การเผยแพร่ข้อความหรือแสดงความคิดเห็นที่จะกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมตาม กฎหมายไทยจะถูกบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 32(2) ซึ่งได้วาง หลักเกณฑ์ว่าถ้าหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์ ได้กล่าวหรือแสดงไม่ว่าโดย วิธีใดๆ ในระหว่าง การพิจารณาแห่งคดีไปจนมีคำพิพากษาเป็นที่สุด ซึ่งข้อความหรือความเห็น โดยประสงค์จะให้ มีอิทธิพลเหนือความรู้สึกรู้สึกของประชาชน หรือเหนือศาล หรือเหนือคู่ความ หรือเหนือ พยานแห่งคดี ซึ่งพอเห็นได้ว่า จะทำให้การพิจารณาคดีเสียความ ยุติธรรม ไป เช่น

ก. เป็นการแสดงผิดจากข้อเท็จจริงแห่งคดี หรือ

ข. เป็นรายงานหรือย่อเรื่องหรือวิภาค ซึ่งกระบวนการพิจารณา แห่งคดีอย่างไม่เป็นกลางและ ไม่ถูกต้อง หรือ

ค. เป็นการวิภาคโดยไม่เป็นธรรม ซึ่งการดำเนินคดีของคู่ความ หรือคำพยานหลักฐาน หรือ นิสัยความประพฤติของคู่ความหรือพยาน รวมทั้งการแถลงข้อความอันเป็นการเสื่อมเสียต่อชื่อเสียง ของคู่ความ หรือพยาน แม้ถึงว่าข้อความเหล่านั้นจะเป็นความจริง หรือ

ง. เป็นการชักจูงให้เกิดมีคำพยานเท็จ

การกระทำดังกล่าวถือเป็นการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ดังนั้นข้อเสนอแนะ ในการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนที่จะไม่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมก็คือ

สื่อมวลชนควรจะนำเสนอข่าวสารตามข้อความที่ปรากฏในสำนวนคดีเท่านั้น โดยงดเว้นการแสดงความคิดเห็นส่วนตัว แต่ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้พิจารณาลับ หรือสั่งไม่ให้มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับคดี สื่อมวลชนก็ต้องระงับการนำเสนอข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับคดีดังกล่าว